

Priča

DIDA FORETIĆ

Story

Grandpa Foretić

Gordana Burica

E-mail: gordana@pfst.hr

Kako oživjeti sličice iz djetinjstva jedne djevojčice koja je već odavno odrasla, s velikom željom da zabilježi priču o svome *didu*?

Jedino čega se danas sjećam čempresova je grana s modrim ružama od «krepapira» koju sam s pet godina nosila u tužnoj povorci na njegovu ispraćaju.

Priče o njemu ispričali su mi vršnjaci mojih roditelja, kojih je također ostalo malo, drugi ribari i «ljudi od motike» ili «od soli».

Da ribar ne zna plivati, danas je nemoguće povjerovati, a upravo je on sa svojom ženom, mojom babom, Masliniškom Marijom, u «blakanoj» bateli odveslao u Split iako ni jedno nije znalo plivati. Bili su ribari, a njihovi «arti» samo parangali i pokoja vrša. Kad bi ostali noćiti u gajeti, pokrivali bi se konopima. Od ulova se nije moglo živjeti. Sve bi se darovalo ili dalo drugima za bocu vina ili malo ulja. Zato je baba Marija imućnijim ženama u selu «lušijala» robu dok nije vrlo mlada oboljela od, za ono vrijeme, smrtonosne «plaurite».

Iz očaja u očaj, s četvero male *dice*, život mu se pretvorio u još veću «kalvariju». Kad su zapuhali ratni vjetrovi, sinovi su krenuli s njima, a on je jedino i posljednje zlato svoje žene dao na Rudinama za kruh mlađoj *dici*, s kojom je krenuo u zbijeg u Afriku.

Po povratku iz zbijega, Izvanje je ponovno postalo njegov dom. Iz zadimljene i čađave konobe u Bobulovih sve više je izbivao, «čašica» je bila način života, a more, nevere, škrape i neimaština nastavile su kolati njegovim venama. Na svaki trn u životu se ubo, pa ga ni morski golub nije poštudio! Izmučenoga od bola zbog jednoga takvog uboda, mještani su ga povezli u Split liječniku, a bol je prestao upravo kada su uplovili u gradsku luku.

Neki od mojih predaka imali su pomalo boemsku dušu, a voljeli su i lijepe žene.

Jedna od njih, Jovanina, bila je draga mom *didu*, ali je bila udana. S obzirom na to da je mlad ostao udovac, trebala mu je topla ženska riječ, a do Jovanine je dolazio malim lukavstvom. Kad bi htio k njoj u kuću, iz dvorišta zazvao bi je i pitao: «Jovanina, je li ti doma tovar?» Ako muža nije bilo doma, odgovor je bio negativan, i on bi se popeo «skalinama» do nje. U suprotnom bi samo zahvalio i nadao se boljoj sreći drugi put.

A možda ga je ona i voljela? Postala je naša obiteljska prijateljica. Mojoj materi, koja je bila «furešta», bila je kao prava svekrva, a znala je i nas pričuvati. Sjećam se da je uz mene bila na prvoj pričesti i krizmi, i kad bi ja, onako slabašna, «afanala», vodila bi me van na zrak. Kao odrasla djevojčica često sam s njom išla u masline i veselila se njenoj «ščetoi» kavi poprženoj u crnom «broštulinu», koja je mirisala u cijelom susjedstvu. Ponekad sam, prespavavši kod nje, osjetila ugodu prave «slamnice» i nagledala se starinske robe u njenom mirisnom «komonu». Bakalar skuhan na njenom kominu bilo je nešto najukusnije iz moga djetinjstva.

Izmjenjivale su se u životu *dida* Foretića više tužne nego sretno «štorige». Sudionici nekih bili smo i mi, unuci.

Sjećam se «trinoga», koje bi nakon neke ribarske (oba sina bila su mu također ribari) ili obiteljske (živjeli su u zajednici u jednoj konobi s dvoje «trinoga») svađe zavitali i bacali u Bilino dvorište. Kada bi došlo vrijeme spremanja objeda, mi unuci dobili bi zadatak ići po njih i tako omogućiti materama da svaka na svojoj strani komina skuha jelo.

Teško je vjerovati da mu je najbolji prijatelj u selu bio meštar Slavko, seoski učitelj. Jedan gospodin, a drugi siromašni «otkvačeni» ribar. Ili je prvi imao dobru dušu i razumijevanje za sirotinju ili je moj *dida* zbilja bio poseban, pa je svojom karizmom privlačio ljude.

Još dugo godina nakon što su «fortunali» i «lebićade» prenijeli *dida* u druga zvijezda, od gotovo svakog ulova mi, njegovi unuci, meštru Slavku nosili smo najbolju ribu. Komad–dva oborite ribe ili, kada je već bio star i bolestan, ribu za «lešati». Kad danas prođem kroz njegov dvor, sa sjetom se sjetim one prejednostavne i drage kuće koju sam obilazila kao djevojčica, i ne mogu da se ne ražalostim kad vidim kako danas izgleda.

Ljudi mog *dida* pamte s obveznom cigaretom iza uha. Nju je palio onom koja je upravo dogorijevala među njegovim usnama kada bi u opuštajućim trenucima, krpajući mreže, s «britulinom» u ruci sjedio

ispod poznate česmine u Veloj Luci ili u konobi prepunoj mirisa «friškine» i bezbroj mačaka naviklih da se tu uvijek nađe nešto za njih.

Na zidu «kamare» u kojoj je bolestan proveo posljednje dane, dugo je stajala njegova fotografija u uniformi austrougarskog vojnika kako jaše na bijelom konju. Kada su njegovi unuci tih dana dolazili krasti «galetine» iz «komona», nisu ni slutili koliko će im biti žao što je neminovni kotač prolaznosti odnio i tu fotografiju.

Uz nju bi slaganje mozaika sjećanja na *dida* Foretića bilo nekako opipljivije i manje daleko.

Rukopis primljen: 27. 2. 2009.

